Edizione per l'estero — Inozemska izdaja

Leto LXXI | Štev. 163 a | V Ljubljani, v sredo, 21. julija 1943-XXI | Spedizione in abbonamento postale Poštnina plačana v gotovini | Prezzo - Cena L 0.80

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir • nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

SLOVENEC

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P.: Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 1151

Sovražni pritisk na Siciliji zadržan

Podmornica potopila 8000 tonski parnik — Nad Rimom sestreljenih 8 letal

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Povečan sovražni pritisk vzdolž črte čet osi na Sicilijo je še naprej vztrajno zadrževan.

Vzhodno od Sicilije so italijanske podmornice potopile 8000 tonski parnik, nek drugi parnik velike tonaže pa je bil torpediran. Naša torpedna letala so torpedirala srednjevelik trgovski parnik in vojno ladjo nedoločene vrste.

V zalivu Auguste in v pristanišču La Valetta so italijanski in nemški bombniki poškodovali zasidrano ladjevje.

Škoda, ki so jo včeraj skozi tri ure napada na Rim prizadejale ameriške skupine letal, v katerih je bilo nekaj sto štirimotornikov, je velikanska. Med drugim so bila hudo zadeta in deloma uničena poslopja sveta za službo božjo in znanost, predeli s stanovanjskimi hišami za delavce, zlasti pa bazilika sv. Lovrenca, pokopališče Verano, vseučiliško mesto, bolniški pomerij poliklinike, ljudska bivališča na področju Prenestine in Latina. Število civilnih žrtev, do sedaj ugotovljenih, znaša 166 mrtvih in 1639 ranjenih.

Med in po napadu je prebivalstvo dalo zgled discipline in miru.

Protiletalsko topništvo je sestrelilo sedem letal, eno letalo pa so sestrelili lovci.

Ponoči je sovražnik napadel Napoli in manjše kraje Campanije in Lazia. Prebivalstvo je imelo neznatno škodo in omejeno število žrtev.

•

Podmornica, ki je potopila 8000 tonski parnik v vzhodnih vodah Sicilije, je bila pod poveljstvom poročnika bojnega broda Claudia Cellvia.

Civilizirani svet obsoja anglosaško bombardiranje Rima

Sovražne bombe so porušile baziliko Sv. Lovrenca in razdejale pokopališče v Veranu — Ves svet poudarja, da nasilje ne more zlomiti morale italijanskega ljudstva

Rim, 20 julija. (Stefani.) Angleži in Amerikanci so včeraj dopoldne bombardirali Rim. Razbojniki iz zraka, ki so se že proslavili z uničevanjem cerkva, spomenikov, bolnišnic in šol po toliko drugi italijanskih mestih, so se na prestolnico Italije vrgli z istim zagonom krvoločne in divjaške tolpe, ki hlepi samo po rušenju in uničevanju.

Letalci, ki so izvedli napad na Rim, so namreč z zverinskim besom zadevali ljudske stanovanjske četrti, po katerih prebivajo delavci in nameščenci iz tistega resničnega ljudstva, ki je najbolj pristni izraz lastnosti neukrotljivega italijanskega plemena in ki je tudi pod ploho bomb dokazalo, da je mirno in pogumno.

Da pokažemo kako so ameriški piloti prizanašali kulturnim in verskim središčem — iz angleškega uradnega vira so trdili, da so vsi piloti dobili navodila, naj se izogibajo temu, da bi povzročali škodo kulturnim in verskim središčem —, kaže porušenje monumentalnega pokopališča v Veranu, kjer je bilo uničenih dosti umetnin in dosti grobnic razrvanih. To bogokletno dejanje so ameriški bombniki dopolnili z uničenjem starinske in zelo češčene bazilike sv. Lovrenca, »zunaj zidovja«, ki stoji pri vhodu na pokopališče. Postavil jo je cesar Konstantin leta 330 ter je sveta omikanemu svetu zaradi tisočletnih spominov in zaradi neizmerne umetniške vrednosti.

Od znamenite bazilike je ostal pokoncu samo del stranskih zidov. Od velikega monumentalnega stebrišča sta ostala samo dva končna stebra. Vsa umetniška okna so zdrobljena. Zdrobljen je tudi mozaik s pročelja, ki je imel nerecenljivo vrednost. V baziliki je bilo nekaj grobov mučencev in papežev, med njimi grob papeža Pija IX.

Velja pripomniti, da je bazilika sv. Lovrenca bila pod neposredno oblastjo Sv. stolice in je uživala pravico eksteritorialnosti. Navzlic uradni obljubi, ki jo je predsednik Roosevelt dal papežu, češ da bodo prizanašali kulturnim in verskim stavbam, so se angleški in ameriški piloti s posebnim besom zagnali na znamenito tisočletno baziliko. Treba je pripomniti še, da so številne divjaške tolpe, ki so pred daljnimi stoletji vdirale v večno mesto, temu velikemu verskemu spomeniku vedno prizanesle.

Vladarska dvojica obiskuje bombardirane predele Rima

Rim, 20. julija, s. Veličanstvo Kralj in Cesar je po včerajšnjem letalskem napadu na Rim takoj odšel v vse prizadete kraje.

Veličanstvo Kraljica in Cesarica je po obisku krajev, zadetih po nasprotnikovem včerajšnjem letalskem napadu, šla obiskavat ranjence po rimskih bolnišnicah.

•

Ves krščanski svet je globoko pretresla novica, da so anglosaški bombniki izvedli teroristično napad na Rim, ki je središče in sedež Poglavarja katoliške cerkve in najsvetlejša zakladnica spomenikov in stvaritev človeštva.

Ko so se pred nekaj dnevi anglosaške čete začele izkrcavati na Siciliji, je predsednik Združenih držav Roosevelt poslal svetemu očetu v Rim posebno poslanico, v kateri mu sporoča, da bodo spoštovana prava vatikanske države in da bodo čete zaveznikov vedno štedile kulturne in verske ustanove. Toda Anglosaksonci so na svoje slovesne obljube hitro pozabili in včeraj je pri belem dnevu več sto ameriških štirimotornih bombnikov silovito bombardiralo Rim, ne da bi se pri tem kakor koli oziralo na obljube ameriškega državnega poglavarja. Ameriške bombe so rušile rimske cerkve, razdejale ponos in biser starega krščanskega Rima — baziliko sv. Lovrenca — ter sejale na barbarski način smrt med rimske prebivalstvo, zlasti pa delovno prebivalstvo.

Ves katoliški svet dobro pozna baziliko svetega Lovrenca in ves civilizirani svet je smatral to baziliko za svojo sveto lastnino. Nad 1600 let je ta bazilika krščanstvu pomenila tempelj slave in veličine prvega krščanstva, pod njeno streho so romarji z vsega sveta izražali spoštovanje mučencem iz prvega časa krščanstva. Bazilika je v okviru modernega Rima uživala privilegij eksteretorialnosti, kar pomeni, da je resnično bila nad narodi last in ponos vsega krščanskega ljudstva.

Anglosaški kršilci mednarodne prava, ki ne spoštujejo in ne izvajajo obljub ameriškega državnega poglavarja, so ta napad izvedli z vso brezobzirnostjo in z vso silovitostjo, toda zmotili so se, če so računali, da bodo mogli na tak način zlomiti moralo italijanskega ljudstva, globoko pa so z napadom na Rim žalili in izzvali čustva krščanskega sveta, ki je v Rimu gledal svoje duhovno in versko središče.

Odmev bombardiranja v švedskih listih

Stockholm, 20. julija AS. Ves švedski tisk piše danes zjutraj o bombardiranju Rima in poudarja, da je to bombardiranje dogodek, ki je pretresel vse civilizirano človeštvo. Listi objavljajo velike fotografije rimskih spomenikov in podajajo zgodovinsko analizo bazilike sv. Lovrenca, ki jo je zavezniško letalstvo uničilo.

Dopisnik lista »Dagens Nyheter« se je osebno podal na prizadete kraje in v svojem poročilu podčrtava, da je največji del prebivalstva, ki je danes v Rimu izredno številno, sprejel letalski napad popolnoma mirno.

Berlin, 20. julija AS. Poročilo o terorističnem angloameriškem napadu na Rim je glavno, kar popisuje danes nemški tisk. »Deutsche Allgemeine Zeitung« piše, da ta napad ni prizadel samo Italijo in Italijanov, ampak je žalitev vse zahodne kulture. List tudi poudarja, da je Vatikan že zatrdil, da bi sleherno bombardiranje mesta Rima moralo zadeti zgodovinske spomenike in kulturna dela, ki so edinstvena svoje vrste. To dejanje je višek zločinov, ki so jih zagrešili Angleži in Amerikanci s sovražniki zahodne kulture. »Völkischer Beobachter« opozarja na nedavna rušilna dejanja, ki so jih Angleži in Amerikanci zagrešili proti cerkvam v Kölnu, Achenu, Napoliju, Palermu. Med svojimi boji v Franciji so Nemci namenoma hoteli pripraviti francoske katedrale, dasi so te bile v sredi bojne črte.

Najboljši odgovor Rooseveltu in Churchillu

Bukarešta, 20. julija AS. Romunski tisk z velikim poudarkom objavlja govor Tajnika stranke in ga naziva najboljši odgovor na Rooseveltove in Churchillove prvide o neki kapitulaciji Italije. »Timpul« piše, da tudi pred grožnjami in uničevanjem Italija ni mogla kreniti po drugi cesti in piše, da zavezniki resnično niso bili spretni, ko so Italiji dali izbiro kapitulacije ali pa odpor. List se vprašuje, katera bi bila ta država, ki bi kapitulirala brez boja? Grožnja o uničenju takšne države kakor je Italija, pa samo krepi voljo za boj.

Berlin, 20. julija. s. V nekem dopisu iz Rima pod naslovom Italija odgovorja z eno samo besedo: »prezir«, piše »Berliner Börsen Zeitung«, da kleni govor, ki ga je imel tajnik fašistovske stranke, lepo prikazuje duhovne in zgodovinske razloge, zaradi katerih se Italija vojskuje.

Beseda fašizma v odločilni uri italijanske zgodovine

Pomemben govor ministra tajnika fašistične stranke Carla Scorze

Govor, ki ga je Tajnik Stranke Carlo Scorza naslovil po radiu Italijanom, je bil deležen obširnih razprav v vseh nevtralnih in sovražnih deželah. Vsakdo je postal pozoren na važnost besedi izrečenih narodu v orožju s ponosno odkritostjo. Carlo Scorza je imel realističen in istočasno humanosti in plemenitosti poln govor. On je pač znal najti prave besede za Italijane ob tej uri boja, česar angleški in ameriški propagandisti niso znali, in zato so njegove besede prodrle do srca tega naroda, ponosnega na svoje dostojanstvo in na svojo pravico, ki ga je neuvidevnost Churchillova in Rooseveltova grenko užalila.

Tajnik fašistične stranke ni govoril, da bi ga razumeli tisti, ki ne čutijo italijansko. On se je hotel obrniti izključno na Italijane mest in podeželja in prebivalstvo, ki je že trpelo pod zločinsko sovražnikovo žalitvijo, in na prebivalstvo, ki se čuti duhovno pripravljeno na trpljenje in borbo, če bo treba, da pokaže sovražniku, da je Italija enotna od Alp do morja in da bolest in trpljenje le še bolj utrjujeta nerazrešljive vezi, ki spajajo njeno ljudstvo.

Carlo Scorza je pojasnil pomen svojega govora, ko je dejal:

Medtem ko vojna divja v naših krajih in uničuje sovražnik cerkve, hiše in pokopališča ter je vse zaupano učinkovitosti orožja in hrabrosti vojaka, se bo čudno zdelo, da govorim, toda moj govor bo suh in veren, kakor se spodobi, kadar v zgodovinskem času bijejo svečane ure. Ne bomo polemizirali. Za dovajanje hrane našemu moralnemu odporu in za proglaševanje nespremenljivosti naše vere v zmago nimamo potrebe vzpodbujati sovražne narode, da bi se uprli svojim vladam. Neprijatelj se sovraži in se ostro pobija, toda se ne prezira in zaničuje.

Ko je povedal v nagli in odlični sintezi, kaj v tem trenutku predstavlja za vse Italijane slika Naroda, mučenega od bomb, dočim ga dva najbogatejša imperija, najpohlepnejša in najbolša na svetu, hočeta podvreči in oropati, je govornik slovesno zatrdil voljo po miru, ki je vedno prevevala Italijo in njenega Duceja. Pripomnil je, da je Duce večkrat v teh poslednjih letih zastavil svoj genij za to, da bi se ohranil mir med evropskimi državami v vzajemnem, poštenem razumevanju dolžnosti in pravic vsakogar, v enaki razdelitvi onih gospodarskih elementov, ki zagotavljajo narodom vsaj najmanjšo mero blagostanja in miru.

Govornik je opisal konstruktivno delo fašistične Italije, ki je iskala samo kruha in dela za svoje sinove, ter je osvetlil duhovne činitelje, ki so v teh zadnjih 23 letih združili Italijane, ter zatrdil — in iz njegovih ust je govorilo vseh 45 milijonov Italijanov —, da »zahtevamo svečano polno in popolno odgovornost za vojno«, kajti nihče se ne misli odtegniti tej častni obveznosti.

Spomnil se je naporov Italijanov, žrtev junakov za pridobitev boljše bodočnosti deželi, spomnil se je spontano žrtve legionarjev, ki so v Španiji prispevali skupno z junaškimi pehotami Caudilla za rešitev katoliške in sredozemske omike pred boljševiškim besom. Italijanski narod čuti, da bi vse to bilo zaman in da bi nič ne veljala njegova preteklost, če ne bi mogel prenesti te strašne preizkušnje.

Z neposrednim sodelovanjem nemške zaveznice in z daljnejšo, toda nič manj učinkovito vzajemnostjo Japonske vzdržuje Italija — odred mož proti milijonom in milijonom postrojenih sovražnikov vseh ras, ped zemlje proti obširnosti celin, izkoriščanih od sovražnika, kos morja proti ogromnosti oceanov, ki jih obvladuje sovražnik — že tri leta najkrutejše napade, ki jih pozna zgodovina.

Dve leti je njena mornarica obvladovala Sredozemlje spričo najmočnejše mornarice sveta, njena letala so obvladovala nebo spričo bogastva največje industrije sveta, njeni polki so zanesli boj v hišo najbolj oholega sovražnika. Nad dve leti je morala Anglija trpeti našo najdrznejšo akcijo, nad dve leti je bila prisiljena čuvati vrata svojega imperija. Šele pred 10. meseci je mogla Anglija, ko so se njeni moči pridružila moč Zedinjenih držav in viri francoskega kolonialnega imperia, prevzeti pobudo v Sredozemlju.

Danes smo mi prisiljeni braniti se v svoji hiši. Ali moramo zaradi tega obupati bolj, kakor je obupal sovražnik, ko je potekalo vse njegovo življenje v podzemeljskih zakloniščih in je njegov zaklad plul pod kanadsko zaščito, ko ga je Japonska pregnala s Pacifika in ko so ga Zedinjene države iztisnile z Atlantika? Italijani danes bolj ko kdaj koli prej branijo svojo bodočnost in s tem branijo Evropo najžalostnejše usode. »Italijanski narod ve,« je dejal govornik, »da je to vojna celin, ve pa tudi, da Italija ni valolom Evrope, ob katerem se morajo razbiti najhujši navali sovražnega napada, čeprav je živ, integralen in bistven del življenja naše stare celine: brez njega ne bi imela moderna in bodoča Evropa nobenega smisla. Italijanski narod ve, da je to vojna plemen, v kateri so Angloameričani samo predstraža onih ogromnih valov nižjih plemen, ki napadajo duhovno in fizično nedotakljivost narodov najvišje omike. Zato se bori z obupno besnostjo, ker hoče rešiti samega sebe in svoje plemenito poslanstvo.

Z moškim ponosom vojaka, ki si ne taji možnosti sovražnika, je Carlo Scorza očrtal sedanji položaj, proučil nato težkoče Angloameričanov ter zaključil:

»Mi ne govorimo besed prazne tolažbe za same sebe, ako trdimo, da je neprijatelj, čeprav je v trenutku zmagovit in mogočen, v kleščah bojazni časa. Sovražniku ne zadostuje, ako naglo postopa. Njemu je potrebno zažigati etape, ako hoče podpirati nade na zmago.«

Govornik se je nato ustavil pri opisovanju razvalin uničenih mest, trpljenja neoboroženih in izginulih zakladov ter je pri tem uporabljal besede ganljive humanosti. Toda iz njegovih besed, dasi je bilo iz njih čutiti bolest nad tolikimi izgubami, je vrela gotovost, da se bo Italija, kakor je že tolikokrat in tolikokrat v svoji zgodovini trpela, krvavela in gorela, prerodila sijajnejša in čudovitejša. Govornik svojim poslušalcem ni prikrival, kaj bi bilo iz Italije, ako bi sovražnik zmagal. Prav zato, da se izogne temu, da bi najžalostnejša usoda zadela zibelko omike, so Italijani prežeti v tej uri z eno samo voljo: z voljo do odpora. »Toda to ne zadostuje,« je dejal Carlo Scorza, »če ni v središču vsega našega bitja obupna volja po premaganju točke pasivnega odpora, da se preide v trenutku, ko se bo opazilo prvo popuščanje nasprotnega pritiska, k najsilovitejši reakciji. Ne torej volja navadnega odpora, ne torej skoraj fatalistična zavest, da je dovolj sprejemati sovražne udarce, marveč duhovna in gmotna priprava za vračanje udarca za udarec, napada za napad, uničenja za uničenje. Sovražnik se je vrgel v podjetje, v katerega je položil vse svoje upanje. Če ostanemo neustrašni, bomo izčrpali sunek in ga zadržali. Ne samo to, temveč na našem ozemlju, na svetih tleh domovine, bomo našli najboljše pogoje, da se povzpnemo in dosežemo zmago. Italija je vedno v stoletjih dokazala, da se je pogreznjena in prisiljena v najglobljo prepade tragedije in bolesti zopet dvignila s svojo krepostjo k rešitvi in življenju.«

Ponesrečeni sovjetski napadi

562 sovjetskih tankov uničenih - Pri Orlu so bile sovjetske čete odbite

Hitlerjev glavni stan, 21. julija. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Sovjetski napad proti vzhodnemu bojišču se je izjalovil tudi včeraj ob uspešni obrambi naše od letalstva odlično podpirane kopne vojske, ki je pri tem znova uničila 562 oklepnih vozil.

Na kubanjskem mostišču se je ponesrečilo več sovražnih napadov proti višinskim postojankam zapadno od Krimskaje, deloma pa so bili ti napadi že v izhodiščnih postojankah razbiti.

Z uporabo nadaljnjih ojačenj je ponovil sovražnik svoje močne prodorne napade ob Miusu in srednjem Doncu. V trdovratnih in sprememb polnih bojih so bili ti napadi odbiti.

Med tem ko javljajo s prostora severno od Bjelgoroda samo o krajevnih delnih sovražnih napadih, se težki obrambni boji v bojnem področju pri Orlu nadaljujejo. Z močnimi protinapadi so bile sovjetske čete na nekaj mestih vržene nazaj. Na drugih mestih so naše čete v ogorčenih bojih ustavile napade močnih sovražnih pehotnih in oklepnih sil.

Na Siciliji so bili v trdovratnih bojih odbiti številni napadi močnih sovražnih infanterijskih in oklepnih skupin, v sodelovanju z oddelki nemških letal za bližnje polete. Nemško in italijansko letalstvo je nadaljevalo svoje napade proti sovražnemu transportnemu brodovju tudi včeraj z dobrim uspehom. Pri teh napadih je bil med drugim z bombnimi zadetki potopljen sovražni tovorni parnik z nad 10.000 br. reg. tonami. V pretekli noči so napadla nemška bojna letala Malto.

Berlin, 20. julija. AS. Vojni dopisnik popisuje nedavne vojaške dogodke na srednjem delu vzhodnega bojišča in pravi, da so Sovjeti v zadnjih dneh proti Orlu vrgli v boj 120.000 mož, 500 topov in 300 tankov, poleg tega pa še mnogo specializiranih čet. To množico so Sovjeti nagnali v boj v zaporednih valovih. Nemški pešci so zadržali prvi siloviti napad in tako omogočili, da se organizira primerna obramba, ki se je naslednje dni vedno bolj krepila. Danes se lahko reče, da je vrhunec že presežen, ne da bi sovjetski načrt dosegel kakšen uspeh. Seveda se bitka pri Orlu nadaljuje z največjo silovitostjo, kajti sovražnik ne misli odnehati od svojega namena in Sovjeti napadajo z velikimi silami. Naslednji dnevi bodo prinesli še kritične ure, polne napetosti, toda nemške divizije, ki so se bojevale v težkih zimskih bojih in vedno odbile sovražnika, bodo znale udariti nazaj in v primernem trenutku preiti iz obrambne bitke v zmagovito uničevalno bitko.

Papež na razvalinah bazilike Sv. Lovrenca

Rim, 20. julija. s. Papež, ki ga je spremljal samo namestnik iz vatikanskega državnega tajništva mons. Montini, ne pa morda še kdo drugi od običajnih njegovih dvornih spremljevalcev, se je včeraj ob 18 z avtomobilom odpeljal do bazilike sv. Lovrenca, ki je onstran obzidja poleg pokopališča Verano. Sv. oče, ki je med bombardiranjem ostal čisto miren in poln zaupanja v svojih prostorih, je takoj, ko je bilo dano znamenje, da je alarma konec, zahteval, naj ga obveste o škodi, ki jo je povzročil letalski napad. Ko je izvedel, da je bilo zadetih tudi mnogo zasebnih hiš in zavodov, ga je to zelo potrlo.

A ta njegova bol je postala še hujša, ko je izvedel, da je več bomb zadelo tudi baziliko sv. Lovrenca »extra murose« in jo razdejalo. Takoj je sklenil, da se sam prepriča o nastali škodi in vidi, kaj je ostalo od tega starodavnega poslopja, v katerem počivajo zemeljski ostanki njegovega prednika Pija IX. In res se je ob šestih zvečer odpeljal iz Vatikanskega mesta. Nihče ni vedel za ta njegov sklep. Ko se je pripeljal v bližino Verana, je že dobil prvi vtis žalostnih posledic letalskega napada. Truma žensk je bila zbrana na prostornem kraju, kjer je bil uničevalni bes podrl na tla stoletne ciprese iz žive meje, ki je vodila ljudstvo na zadnje počivališče dragih. Tudi tu luknje in razvaline.

Papež si je z bolestjo v očeh ogledal žalostno sliko o razdejanju. Ko ga je ljudstvo spoznalo, mu je začelo prirejati manifestacije ljubezni, ki so segle poglavarju Kristusove Cerkve v dušo. Pij XII. je bil videti silno bled. Brez pokrivala je stopil iz avtomobila ter nekaj trenutkov zrl v razvaline starodavne bazilike. Od tega svetišča, ki je bilo eno najlepših in eno najstarodavnejših, kar jih je v Rimu, ni ostalo nič. Stebrišča ni več. Od šestih marmornatih stebrov stojita samo še dva, a eden od njiju je še bolj nagnjen kakor pa stolp v Pisi. Slike so uničene, kakor bi jih izpraskal z železnimi rokavicami. Nad tistim, kar je bilo nekoč stebrišče, se vidijo ostanki lesenega oboka, katerega prečniki so se zadrli v kup razdejanega zidu.

Njegovao srce je jokalo, iz njegovih ust pa je privrela molitev. In ta njegova molitev ni bila samo molitev za včerašnje žrtve, pač pa tudi za ranjke, ki so bili doslej mirno spali pod znamenjem križa in ki so jih zdaj onečastili ameriški gangsterji, ki se hočejo predstavljati svetu kot osvobodilci.

Po tej tihi molitvi je Pij XII. — množica ljudstva je delila z njim globoko bol in razumela ves pomen dejanja Kristusovega namestnika, ki je razširil roke, da podeli blagoslov vere in tolažbe prebivalstvu svojega ljubljenega Rima, zakaj on ni samo Rimljan, temveč tudi vikar te svoje ljubljene zemlje — poklenil ob zbranem mističnem molku vseh navzočih.

Papež je pred razvalinami novih divjakov, pred veličanstvom smrti, pokopališčem, podelil ljudstvu blagoslov. Čez nekaj trenutkov, ko se je množica vernikov še tesneje strnila okoli njega in so mu najbližji poljubljali roko, je spet sedel v avtomobil ter se odpeljal s tega žalostnega kraja. Sv. oče se ni takoj vrnil v Vatikan. Hotel se je odpeljati še na bližnje ceste, kjer se je bila razdivjala okrutna besnost bombarderjev. Tudi na teh cestah so množice ljudstva priredile papežu manifestacije vere in je sv. oče tudi tu podelil ljudstvu blagoslov.

Na kraj so se podali tudi kardinal vikar Marchetti Selvaggiani, kardinal Caccia — Domioni, mons. Praglia, mons. Respighi, prefekt vatikanskega ceremoniala in drugi prelati.

Od bazilike sv. Lovrenca je kaj malo ostalo. Lesena streha je padla na tla, Franceschinijeve slike so po veliki večini uničene. Te slike so kazale pogreb sv. Štefana in sv. Lovrenca. Tudi papežev oltar je bil hudo poškodovan. Marmornati baldahin je ob straneh okrušen. Oltar naredi na človeka obupen vtis. Svečniki so prevrnjeni. Prav tako sta padla na tla tudi marmornata kipca, ki sta stala ob straneh ciborija. Oltar sam je razdejan. Na eni strani leži na tleh prt, ki je pokrival oltar. Marmornati baldahin je delo starodavnih umetnikov in ga je blagoslovil opat Hugo leta 1148, kakor kaže napis na baldahinu samem. Orgle so polomljene in piščali, iz katerih je bil prihajal mogočni glas med svetimi obredi, so skrivljene in so popadale na tla. Tudi satoradavna prižnica se zdi da je razdejana, prav tako okrasje pod njo. Slavolok s starodavnimi mozaiki, ki jih je dal obnoviti Pelagij II., kažejo Kristusa, sv. Petra, sv. Pavla, sv. Lovrenca in druge svetnike, sicer še stoji, a na enem od mozaikov se pozna velika razpoka. Vzvišeni sedeži so razdejani. Grob Pija IX. se zdi nedotaknjen, malo pa je poškodovana tudi grobnica mučencev, ki ni bila razdejana, čeprav je bila tudi zadeta. Ciborij je nepoškodovan in iz njega so takoj po končanem letalskem napadu prejeli sv. obhajilo oo. kapucini iz te bazilike.

Komentarji nemških listov:

Nezaslišano dejanje anglosaškega nasilstva

Taki teroristični napadi ne bodo zlomili morale italijanskega ljudstva

Berlin, 20. julija. AS. Vsi listi podčrtavajo strahotno nasilnost angloameriških metod proti najodličnejšim spomenikom civilizacije. Podčrtavajo predvsem, da je dal Roosevelt zagotovila, da ne bodo zadeti spomeniki in italijanske cerkve in da bodo anglosaški letalci imeli za nalogo zadevati izključno vojaške cilje. Toda prvi cilj sovražnih bomb je bila ravno starodavna bazilika sv. Lovrenca, ki je biser krščanske umetnosti. Dnevniki odločno obsojajo ta angloameriški napad in nazivajo Angleže in Amerikance »barbare«, »rušilce cerkva in uničevalce svetih stvari«. Listi opozarjajo, da je po vsem svetu napravil ogromen vtis ta napad letalskih gangsterjev. Listi zlesti opisujejo obisk svetega očeta kmalu po napadu na prizadete dele Rima, prav tako pa obiske vladarjev v bolnišnicah, kjer so ranjenci sovražnega bombardiranja. Nemški tisk soglasno poudarja, da se sovražnik moti, če misli, da bo lahko zlomil moralo italijanskega ljudstva z letalskim nasilstvom in pravi, da italijansko ljudstvo prav tako kakor nemško še čvrsteje vztraja v volji upirati se in se vojskovati do končne zmage.

Berlin, 20. julija AS. Diplomatski sotrudnik nemške uradne agencije piše, da so vkljub slovesni obljubi papežu ameriški letalci metali bombe na večno mesto in so bombe padle na najslavnejše spomenike krščanstva in umetnosti. Ti spomeniki so bili razdejani obenem s stanovanjskimi hišami in kulturnimi napravami. Kakor pri Churchillovi in Rooseveltovi poslanici italijanskemu narodu, tako je tudi pri tem nasilnem napadu na Rim jasno vidna politična aktivnost, ki hoče podreti moralo civilnega prebivalstva. Drug cilj ni bil in ne bo dosežen, pač pa obratno bo to zlo dejanje služilo temu, da okrepi italijansko ljudstvo v njegovem sklepu upirati se do konca.

München, 20. julija AS. »Münchener Neuste Nachrichten« komentira poročilo o terorističnem napadu na Rim. List piše, da je sovražnik dolgo okleval in to iz golega računarstva, nato pa je sklenil izvesti odvraten zločin, ko je vrgel bombe na Rim, na središče vsega krščanstva. Šele pred devetimi dnevi — piše list — je predsednik Roosevelt ob začetku napada na Sicilijo poslal papežu spomenico in ta spomenica je bila objavljena po radiu prej, kakor pa je prišla v Vatikan. V tej spomenici se je slovesno poudarjalo, da bo na vsak način spoštovana nevtralnost vatikanskega mesta, prav tako cerkve izven zidov Vatikana in pa vsa druga poslopja, ki služijo službi božji. Sedaj pa je postala kup razvalin zgodovinska bazilika sv. Lovrenca, bazilika, ki jo je v letu 330 zgradil cesar Konstantin. Cerkev je last Vatikana. Takšna je vrednost obljub in obvez, ki jih anglosaški politiki dajejo svetu. V letakih pa pred in med napadom pa so sporočali Rimljanom, da bodo napadi veljali samo vojaškim ciljem. Zadeti pa so bili stanovanjski predeli Rima. Napad na Rim, ki s svojimi sestrskimi mesti deli sedaj usodo, je napad na mesto, ki čuva nad 3000 letno zgodovino civilizacije. Ta napad ima še mnogo globlji pomen, kajti Rim ni samo last Italijanov, ampak vsega sveta in bombardiran je bil samo iz terorističnih namenov, ker Rim ni industrijsko mesto in zato je ta napad dejanje neizmernega barbarstva, ki ne bo sovražniku nikdar odpuščeno.

Madžarsko javno mnenje obsoja zločinsko dejanje

Budimpešta, 20. julija AS. Bombardiranje Rima je izzvalo silno nezadovoljstvo in obsojanje v Budimpešti. Barbarske metode angloameriškega letalstva proti drugim mestom so dopuščale sodbo, da bo tudi Rim bombardiran. Uradno glasilo »Budapesti Ertesito« piše, da hočejo Angleži dati svetu razumeti, da hočejo spoštovati rimske spomenike, pa so vendar uničili baziliko sv. Lovrenca in to je najbolj odvratno. Dejstvo, da so angleško-ameriški letalci imeli ukaz, da ne smejo poškodovati kulturne spomenike in cerkve, se ne more tolmačiti kot viteška poteza, ker so Anglosasi metali bombe iz višine več tisoč metrov. Šele pred nekaj dnevi je predsednik Roosevelt dal papežu zagotovilo, da bo spoštoval cerkve in umetnostne spomenike. Če pa je ta nasilni napad treba smatrati za posledico angleške jeze, ker je italijanski narod neomajno zavrnil Rooseveltovo in Churchillovo poslanico, tedaj je to dokaz, da obljube, dane papežu niso bile spoštovane. V Budimpešti se vprašujejo, piše list, da se je treba ozreti za tem, če niso mogoče boljševiki prišli v zavezniškem vojnem svetu do take premoči, da so zavezniškom vsilili tak način vojskovanja. Ali pa je dejansko volja Anglije in Amerike taka, da hočeta popolnoma uničiti spomenike zahodne kulture, kateri tako Angleži kakor tudi Amerikanci toliko dolgujejo.

Rim, 20. julija AS. Ravno na tisti dan, ko so Amerikanci divjaško bombardirali Rim, je argentinski dnevnik »Pueblo« kakor v zasmeh usodi pisal, da je popolnoma nemogoče misliti na to, da bi kdo bombardiral Rim. Zlasti tisti si to ne morejo predstavljati, ki v Rimu vidijo prestolnico katolicizma in kulture. Rim je prestolnica krščanstva, njegovi spomeniki pripadajo vsemu svetu in njegovi civilizaciji in zato mora biti Rim ohranjen.

Poveljnik karabinerjev Eksc. Hazon in njegov načelnik glavnega stana polkovnik Barengo — slavni žrtvi bombardiranja Rima

Rim, 20. julija. AS. Med sovražnim napadom na Rim sta našla slavno smrt Eksc. Azzolino Hazon, poveljnik kr. karabinerjev, in njegov načelnik glavnega stana polkovnik Ulderico Barengo. Oba sta bila ubita tedaj, ko sta tekla na kraje nesreče.

General Hazon se je rodil v Turinu dne 20. julija 1883 in je imel 36 let službe, od tega en del pri alpincih, ostalo pa pri kr. karabinerjih. Bojeval se je v treh vojnah. Kot poročnik alpskih lovcev se je udeležil italijansko-turške vojne v letih 1911. do 1912., kot kapitan karabinerjev se je udeležil italijansko-avstrijske vojske v letih 1915 do 1918., kot polkovnik in višji poveljnik kr. karabinerjev pa se je udeležil vojske v Abesiniji, in sicer od začetka sovražnosti pa do julija 1938 je služil v italijanski vzhodni Afriki in si pridobil dve izredni napredovanji zaradi zaslug v vojni. Bil je odlikovan z bronasto kolajno in z vojnim križem za vojaške zasluge in je bil letos 27. februarja imenovan za poveljnika kr. karabinerjev.

Gospodarstvo

Razdeljevanje krompirja

Prehranjevalni zavod Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino sporoča, da bodo delile v dnevih od 22.—26. julija sledeče tvrdke:

Nabavljalna zadruga uslužbencev državnih železnic,
Delavsko konzumno društvo,
Smrkolj Albin,
A. Šarabon,
Marn Neža,
Skupna nabavna in prodajna zadruga (Jurčič),
Konzumno društvo Šiška in
Bahovec Josip

potrošnikom tretjo pošiljko novega krompirja, in sicer po 2 kg na odrezek »106« navadne živilske nakaznice (modre barve), izdane od mestnega preskrbovalnega urada v Ljubljani.

Prodajna cena krompirja je določena na 2.40 lire za kilogram.

Kdor bi do vključno 26. julija ne dvignil krompirja, bo izgubil pravico do nakupa.

Izkaz statističnih podatkov ZZSZ

Meseca junija 1943 je Zavod za zavarovanje Ljubljanske pokrajine izdal za mesec junij naslednje statistične podatke: Članov 16.859 (moških), 10.874 (ženskih), skupaj 27.733; razlika proti lanskemu juniju — 177 (m.), — 143 (ž.), skupaj — 320. Bolnikov 396 (m.) 298 (ž.), skupaj 694; razlika proti juniju — 119 (m.) — 18 (ž.), skupaj — 137. Povprečna dnevna zavarovana mezda je bila lir 29.96 (m.), lir 17.72 (ž.), skupaj lir 25.16; razlika proti juniju 1942 lir + 1.45 (m.), lir + 1.37 (ž.), skupaj lir + 1.43.

*

Iz trgovinskega registra Pri akcijski družbi za kemično industrijo na Dunaju, podružnica v Ljubljani, je izbrisan zaradi smrti reprezentant-ravnatelj družbe Folke Fröier. Edini reprezentant podružnice Aleks Rosman je imenovan za direktorja, vpisan pa je prokurist Ervin Hitzl, uradnik podružnice v Ljubljani, ki je upravičen podpisovati tvrdko kolektivno z enim reprezentantom ali drugim prokuristom.

Vremenska napoved. 21. julija, (sreda): sprva še jasno, čez dan pooblačitev in vetrovno. Zvečer ali ponoči huda nevihta z nalivi in viharji. (Nevarnost strele!)

22. julija (četrtek): deževno in hladno, toda čez dan zjasnitev.

Razdeljevanje mehkega sira

Pokrajinski prehranjevalni zavod sporoča, da bodo potrošniki od 22. do 26. t. m. lahko pri svojih običajnih trgovcih proti odvzemu odrezka 107 julijske živilske nakaznice, izdane od mestnega poglavarstva, dobili po 80 gramov mehkega sira. Trgovci morajo njim pripadajočo količino sira dvigniti nepreklicno do 21. t. m. v Prevodovem skladišču v mestni klavnici.

ŠPORT

Službeno iz L. A. Zveze

V soboto, ob 17, žensko prvenstvo Ljubljane na igrišču Hermesa. — Nagrade za klubsko prvenstvo.

Iz službenih objav Lahkoatletske zveze, ki smo jih prejeli danes posnemamo, da bo v soboto, 24. t. m. ob 17, na igrišču Hermesa v Šiški **tekmovanje za žensko prvenstvo Ljubljane.** Spored prireditve, pri kateri bodo nastopale zlasti članice Hermesa in tobačne tovarne, bodo tekmovale v naslednjih panogah: tek na 100 m, štafeta 4×60 m, skok v daljino, skok v višino, met diska (1 kg), suvanje krogle (4 kg) in met kopja (600 gr). Zveza opozarja klube, da je zadnji dan za prijave 22. t. m., do 18 zvečer, po možnosti pa naj pošljejo klubi svoje prijave že prej.

Za splošno klubsko prvenstvo, za katero se bodo borili v prihodnjem mesecu, je določila LAZ naslednje nagrade: 1000 lir klubu, ki doseže prvo mesto, 500 lir za drugo in 250 lir za tretje. Poleg teh nagrad bo nakazala zveza po 250 lir vsakemu klubu, ki bo dosegel po prvem tekmovanju A in B skupin minimalne rezultate vsaj v 14 panogah. Poleg tega bo podaril CONI pokal klubu, ki bo v drugem delu klubskega prvenstva (v splošnem pokrajinskem prvenstvu skupin A in B, ki bo 29. avgusta in 5. septembra) dosegel najvišje število točk neodvisno od točk, ki so jih dobili tekmovalci pri oceni za klubsko prvenstvo. Za pokal bodo razdeljene točke tako, da dobi prvi v vsaki panogi 6 točk, drugi 5 itd. do šestega, ki dobi eno točko. Pri štafeti je točkovanje dvojno.

Nagrade posameznikom: prvi v finalu skupin A in B v prvem delu klubskega prvenstva (ki bo 1. in 8. avgusta) dobi medaljo; tekmovalec Hermesa, Ilirije, Planine ali Viča, ki bo dosegel največ točk v prvem delu klubskega prvenstva, bo dobil površnik za trening. Za drugi del splošnega pokrajinskega prvenstva je predvideno, da dobi prvi v vsakem finalu nagrado, drugi pa medaljo. Tretji del klubskega prvenstva (19. septembra in 3. oktobra): tekmovalec, ki doseže v posameznih panogah največ točk, dobi plaketo.

Nagrade za klubsko prvenstvo

Lahkoatletska zveza v Ljubljani.

Nagrade klubom za splošno oceno so sledeče:

klubu, ki doseže prvo mesto 1000 lir;
klubu, ki doseže drugo mesto 500 lir;
klubu, ki doseže tretje mesto 250 lir.

Poleg teh nagrad bo zveza nakazala nagrado v znesku 250 lir vsakemu klubu, ki bo po prvem tekmovanju (skupina A in B), ki se bodo vršile 1. in 8. avgusta dosegel minimalne rezultate, ki so predpisani v dopolnilnih določilih priloženih pravilniku prvenstvenih tekmovanj, vsaj v 14. panogah.

Posebna nagrada. Coni bo podaril pokal klubu, ki bo v drugem delu klubskega prvenstva, v splošnem pokrajinskem prvenstvu, skupin A in B, ki bo 29. avgusta in 5. septembra dosegel največje celotno število točk, ki so jih dobili tekmovalci pri oceni za klubsko prvenstvo. Za pokal bodo razdeljene točke tako, da dobi prvi v vsaki disciplini 6 točk drugi 5 itd. do šestega, ki dobi 1 točko.

Pri štafeti pa je točkovanje dvojno.

Posamezne nagrade. I. v finalu skupina A in B v prvem delu klubskega prvenstva (ki bo 1. in 8. avgusta) dobi medaljo.

Tekmovalec Hermesa, Ilirije, Planine ali Viča, ki bo dosegel največ točk v prvem delu klubskega prvenstva (skupin A in B) bo dobil trening dres.

II. Tekmovanja splošnega pokrajinskega prvenstva (2. del klubskega prvenstva skupin A in B, ki bo 29. avgusta in 3 oktobra). Tekmovalec, ki doseže v posameznih disciplinah največ točk dobi plaketo.

*

Marsov mladinski turnir. Včeraj popoldne je priredil agilni SK Mars na svojem igrišču za Kolinsko tovarno nogometni turnir najmlajših. O fantičkih pa moramo reči, da so imeli srečo in smolo hkrati. Tri tekme so bile na sporedu, vse tri so odigrali, vendar ni bilo niti enega zmagujočega ali poraženega moštva. Vse tri tekme so bile namreč neodločene, in zdaj ima vsako sodelujoče moštvo po eno točko.

216 velikih strani s 420 slikami obsega roman v slikah »QUO VADIS«!

69

ZADNJA CARICA

To prijateljstvo je spravljalo v smeh vso prestolnico. Neka vplivna dama je skušala nekoč carici dopovedati, da vzbuja to nenavadno odlikovanje dekleta, ki nima nobenega uradnega mesta, precej upravičeno zavist in ljubosumnost. Carica pa je živahno odgovorila: »Ana ni nikaka uslužbenka. Moja prijateljica je.« Uboga vladarica se ni zavedala, da je prav zaradi tega prijateljskega razmerja dekletov položaj tako kočljiv. Da je ena izmed dvornih bila carici bolj draga kot druge, kakor na primer princesa Orbeljani, to je bilo nekaj popolnoma naravnega. Tudi če je imela poleg sebe kako uslužbenko, kakor gospodično Schneider, je tudi bilo popolnoma na mestu. Nenavadno je bilo prav to, da je carica naklonila posebno prijateljstvo mlademu dekletu iz ruske visoke družbe, ki niti ni bila sirota, kar bi nekako opravičevalo njeno dejanje. Opozoriti moramo na dejstvo, da je carica namenoma hotela kljubovati visoki družbi; ta pa se je maščevala na ta način, da ji je podtikala slabe in celo nenravne namene. Dekletovo vedenje je celo opravičevalo tako natolcevanje. Bila je vsa prevzeta od nenadne sreče, da je postala caričina prijateljica in se je s tem postavljala na smešen način. Delala se je skrivnostno ali pa se je v caričini odsotnosti, prepuščala naravnost smešni čustvenosti. Hudobni jeziki niso mirovali. Nekateri ožji sodelavci so obzirno opozorili o tem carja in tudi carica sama je spoznala, da je položaj nekoliko neprijeten. Porabila je torej prvo priliko in dekle omožila z mornariškim častnikom Virubovim. Ana ni bila prav nič navdušena za to zakonsko zvezo, ker se je bala, da bi z njo izgubila svoj ugoden položaj. Odločila se je šele tedaj, ko ji je carica zagotovila, da njuno prijateljstvo zaradi tega ne bo prav nič trpelo. Poroka je bila spomladi leta 1907 v kapeli v Carskojem Selu. Mladi soprog je takoj postal carjev pribočnik in je tako pripadal carjevemu spremstvu. Čeprav je Ana s tem, da se je poročila, izgubila naslov častne dame, je njen položaj postal še boljši, ker je po možu imela pravico ostati v bližini vladarjev. Ostala je v njunem spremstvu na vseh potovanjih in tako se je vez med njo in carico še bolj zožila. Pridobila pa je tudi s tem, ker ni prišla več v stik s carico samo na dvoru ali pri kakih obiskih, ampak jo je lahko sprejela v svoji hiši. Zakonca Virubova sta imela svojo hišo v bližini Carskega Sela in poleti sta prebivala v vili poleg Peterhofa. Tako ju je večkrat doletela čast, da ju je carica obiskala. Pogostokrat sta vladarja prihajala k njima in ostala ves večer v njuni družbi. Carica je skoraj vsak dan prihajala po svojo mlado prijateljico in odhajala z njo na sprehod.

Ti odnosi so trajali celo leto. Nato se je zakonska zveza Virubovih razdrla. Nikakor ne bomo poročali o hudobnih govoricah, ki so v zvezi s tem krožile po prestolnici. Odnošaji med carico in gospo Virubovo pa se zaradi tega niso nič spremenili; postali so še bolj prisrčni. Carici se je zdelo, da mora zdaj posvetiti še več pozornosti svoji prijateljici. Zdelo se ji je, da je ona odgovorna za vse, ker je sama želela to poroko in ker je vedno živela v prepričanju, da morajo biti nesrečni vsi tisti, ki so ji vdani. Naj bo kakor koli, Ana Virubova je postala neločljiva caričina prijateljica. Carica je videla v njej žrtev usode in ji je skušala nadomestiti vse, kar je izgubila. Mislila je, da Ana nima drugih želj kakor samo caričine.

Dejansko pa je mlada žena prav kmalu imela okrog sebe cel krog dvorjanov, ki so hoteli po njej priti v milost pri vladarjih. Imela je svoj zaupen krog, ki je prav kmalu postal caričin krog. Tako se je stvoril okrog carice majhen krog, v katerem je bila družina Tanejev, gospa Dehn, soproga nekega mornariškega častnika, nekaj častnikov in nekaj žensk, ki niso pripadale visoki družbi. Zdelo se je, da se ti ljudje zanimajo za verska vprašanja, katerim se je carica posvetila z vso dušo. Carica je bila prepričana, da ima okrog sebe preproste in čiste duše, ki so bile vdane Bogu in njegovemu maziljencu. Niti opazila ni malih spletk in nizkotnega koristolovstva. Niti za hip ni dvomila o iskrenosti teh ljudi. Sredi tega kroga pa je zdaj bil Rasputin.

Popisali smo precej natančno začetne odnose med carico in gospo Virubovo, ker so te podrobnosti bolj malo znane. Kar se pa tiče o Rasputinovih odnosih do gospe Virubove in do drugih gospa, ni naša naloga, da o tem razpravljamo. Mnogo se je govorilo o teh odnosih in poznejša književnost je vse te govorice še pretiravala. Naj bo kakor koli, tudi če je res, da so se nekatere gospe Rasputinu popolnoma predale, je gotovo, da carica o tem ni nič vedela in tega niti slutila ni. Zanjo je bil Rasputin vedno svetnik, samo svetnik, ki so ga pokvarjeni ljudje obrekovali, ker niso mogli razumeti njegove svetosti. Ženske, ki so prihajale v Rasputinovo družbo, so v njenih očeh bile izvoljene duše, ki so se znale dvigniti tako visoko, da so razumele njegovo svetost. Misel, da bi to navdušenje zanj moglo biti omadeževano z nenravnimi prestopki, ji je bil tuja, in bi jo brez dvoma z ogorčenjem odklonila. Vsa leta, do Rasputinove smrti, in tudi pozneje, carica ni niti za hip dvomila o njegovi svetosti in o čistih čustvih, ki so jih nekatere duše gojile do njega. V tem je neka zaslepljenost, ki bi bila skoraj nerazumljiva, če bi ne vedeli, da je v tem času carica bila skoraj v patološkem stanju. Njena verska vznesenost se je polagoma osredotočila na uverjenost, da je Rasputin božji poslanec in edina rešitev v viharju, ki je divjal v deželi. Kakor vse osebe, ki jih muči fiksna ideja, tako je tudi carica kljub vsej svoji razsodnosti bila slepa za vse zunanje znake, ki so pričali, da je resnica ravno nasprotna kot slika, ki jo je sama imela v duši. Trdovratno se je branila sprejemati to, kar bi moglo uničiti njeno prevaro.

Drobne novice

Koledar

Sreda, 21. malega srpana: Prakseda, devica; Julija, devica in mučenica; Angelina, vdova.

Četrtek, 22. malega srpana: Marija Magdalena, spokornica; Menelej, vdova.

Zgodovinski paberki

21. malega srpana:

l. 1774., so sklenili **Rusi in Turki mir v Kučuk-Kajnardži.** Katarina II. (1762.—1796.) se je držala v zunanji politiki staroruskega programa in razširjala svojo državo na škodo Poljske in Turčije. Barska konfederacija — zveza poljskega plemstva za zaščito interesov katoliške cerkve na Poljskem — je pregovorila Turčijo, da je napovedala Rusiji vojno. Turki so se tedaj uprli Moldavani, Vlahi, Jugoslovani in Grki; sicer so Turki ustaške Grke strahovito kaznovali, toda ruska mornarica, ki je priplula iz Baltika mimo Gibraltarja v Egej, je pri **Češmi,** nasproti otoku Hiju, uničila turško. Ko so Rusi ponovno premagali Turke tudi na kopnem, so ti sklenili mir, v katerem so priznali Vlaški in Moldaviji samoupravo in se odrekli Krimu, ki je nato životaril nekaj let kot neodvisna država, dokler se ni združil z Rusijo. Ta mir je velepomemben v zgodovini propadanja osmanske države v Evropi; Turčija je začela izgubljati gospostvo na Črnem morju in Balkanskim polotokom. Obenem se je poostrila borba med Avstrijo in Rusijo za turško dediščino;

l. 1811., se je rodil v Zagrebu **Dimitrije Demeter.** Zdravnik po poklicu se je zanimal za umetnost in organiziral v Zagrebu gledališče ter bil njegov prvi umetniški vodja. Pisal je originalne drame, od katerih je najznamenitejša **»Teuta«,** v kateri popisuje borbo svobodoljubnih Ilirov z Rimljani. Drugo znano delo je epska pesem **Grobničko polje,** v kateri slavi zmago Hrvatov nad Tatari; v tej pesmi je znamenita pesem »Prosto zrakom ptica leti«, ki je postala ilirska budnica;

l. 1862., je umrl v Ljubljani pisatelj **Jurij Grabner,** rojen aprila 1806.. v Šent Jerneju na Dolenjskem. Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu in Ljubljani, kjer je po maturi stopil v bogoslovje, pa že po drugem letniku odšel na Dunaj in se posvetil pravu. Po diplomi je živel nekaj let na Dunaju kot domač učitelj, nato pa se vrnil v Ljubljano, dovršil teologijo in bil posvečen v mašnika. Služboval je v raznih krajih, od leta 1852. dalje je deloval kot prefekt v Alojzijevišču. Poskušanje v slovenskih pesmih pri Metelku in Kastelčeve »Čbelice« 1. zvezek, ki ga je prebiral še v ljubljanskem bogoslovju, ga je zvabilo, da se je pridružil Čbeličarjem. V pesmih, ki jih je objavil, prevladuje misel na duhovniški poklic, večnost in domotožje. K poeziji se kasneje ni več vrnil, pač pa je sodeloval pri Wolfovem Sv. pismu ter pri Cigaletovem nemško-slovenskem slovarju. Pisateljski začetniki med alojzijeviščniki, kakor Jurčič, so imeli v njem dobrega voditelja.

Gospe dr. Šušteršičevi v slovo!

Nekaj let je tega, kar sem spoznal gospo dr. Šusteršičevo osebno in nekoliko pobliže. Ponosna, samozavestna gospa je spustila svojo navidezno krinko z obraza, ko je spoznala človeka nekoliko pobliže in še to so bili redki trenutki, ko je človek lahko opazil v njeni navidezni okorelosti in osebni molčečnosti tako srčno dobro in blago damo. Pomaknjena popolnoma v ozadje, navidezno nemeneča se za okolico, je z bistrim in prodirnim očesom hotela biti popolnoma na tekočem. Same sebe ni nikdar iskala, hotela je vedeti le za druge in v takšne potankosti celo, da bi človek mislil, da je vzrok temu le radovednost, v bistvu pa je bila to le njena srčna potreba, da je človeka mogla razumeti in če je le bilo mogoče, tudi pomagati. Ko je kdo imel priliko oglasiti se na njenem stanovanju, ga je sprejela s toliko toplote in hotela je pogostiti prišleca z vsemi mogočimi pozornostmi, le za sebe ni nikdar iskala. Ponosno in vzišeno se je kazala, toda njene notranjosti ni mogel vsakdo spoznati. Mehka in čuteča duša se je skrivala v telesu od starosti in starostnih tegob skrušenem, toda nihče je ni mogel videti niti enkrat, da bi to na zunaj pokazala. Ponosno vzravnana je hodila po ulicah, skrbeča sama za sebe in maklokdo je mogel opaziti njeno premagovanje telesnih muk, ki jih je prenašala sama za sebe.

Kedar koli ji je zdravje dopuščalo, si je vzela čas, da je prišla na vrt in na obisk k svojim prijateljem. Za vsakega posebej se je v potankosti zanimala, za vsakega je našla primerno besedo in kdor jo je hotel razumeti, je utegnil videti, da ji je to prišlo iz srca. Po kratkem razgovoru se je umaknila sama na vrt, ni hotela nobene pomoči, vzela svoje delo v roke, ročno ali duševno, in se pogiobila. Le otroci so ji bili dobrodošli in od daleč si mogel opazovati, kako se je navidez stara gospa zopet pomladila in se spustila z njimi v prisrčen razgovor. Zaživela je z njimi mladostno življenje in otroci so jo imeli radi. Za vsako bolezen otrok se je natančno zanimala in hotela je vedeti vse, kako je z njimi, če slučajno ni mogla sama priti.

Veliko ljubezen je kazala do rož, ki si jih je najrajši sama nabrala, da so ji bile v njeni samoti v uteho. Te so ji bile najljubši dar, ki ga je z veseljem vedno sprejela. Z njimi je pa tudi vedno počastila spomin svojega gospoda, ki ga je redno obiskovala pri Sv. Križu.

Nikdar ni blaga gospa dala niti enega znaka, kjer bi človek lahko opazil, da njena volja popuša na račun telesa. Z železno vztrajnostjo je prenašala muke, ki so se s starostjo kopičile in podleči je moralo telo, ne da bi duh klonil. Omahnilo je telo, ko je volja še hotela izvršiti svojo dolžnost in se tiho sama za sebe poslovila od svojih najdražjih in bližnjih.

Naj se spočije trudno telo v domači zemlji, dušo pa ji naj Pravični sprejme z ono dobroto, ki jo je njeno telo toliko prekipevelo v tem življenju, tako skrito in vendar tako obilno. Z Bogom, blaga gospa Šusteršičeva! H.

Ob obletnici smrti župnika Janeza Raztresena

Ko se je v lanskih vročih julijskih dneh razlival čez našo zemljo besni val komunističnega sovraštva, ki je hotelo obračunati najprej s svojimi načelnimi nasprotniki, so v velikem številu začeli padati zlasti dušni pastirji. Da, udariti je treba najprej pastirja, potem se bodo ovce že razkropile. Tega vodila se je držal komunizem, ki je vedel, da načelnega nasprotnika nikdar ne bo mogel ukloniti in pripraviti do tega, da ne bi njemu zaupanih duš opozarjal pred nevarnostjo.

V tedanji zmedi duhov je tudi suhorski župnik Janez Raztresen jasno spoznal klic časa in celo rekel svojim prijateljem: »Ljudje bodo šele tedaj popolnoma spregledali, kadar bodo začele padati duhovniške žrtve. Tedaj bodo videli, da gre »osvobodilni front« v resnici samo za komunistično diktaturo ter za versko preganjanje. Zato pravim, da bi bilo dobro, če pade kakšen duhovnik. Tedaj bodo ljudje spregledali. Sam sem pripravljen, da padem kot prvi.«

Župnik iz Suhorja pri Metliki ni padel kot prvi duhovnik, obsojen od OF. Več slovenskih duhovnikov je že pred njim moralo žrtvovati življenje za svoje versko prepričanje. Toda skupaj z drugimi je tudi smrt župnika Raztresena odprla zopet novim ljudem oči ter jih privedla k resnici. Tako se je s krvnimi žrtvami začela pot očiščevanja, pot k resnici, pot do spoznanja. K razjasnitvi razmer in k brezpogojni ostri ločitvi duhov so morda največ pripomogle prav duhovniške žrtve. In po nedolžnem prelita kri rajnega župnika Raztresena je privedla k spoznanju marsikoga, ki je bil še v zmoti.

Čemu si je najvišja Modrost izbrala za žrtev prav suhorskega župnika, bo ostalo prikrito vsem, tudi njegovim prijateljem in njegovim faranom. Za svoje župljane je rajni skrbel naravnost očetovsko. Vse, kar je mogel, je od srca rad storil zanje. Slovel je po svoji gostoljubnosti. Kdor koli je stopil v njegovo hišo, revež ali gospod, dijak ali delavec, vsak je doživel ljubezniv sprejem in tudi pomoč, če jo je potreboval. Prav zato je bil povsod priljubljen kot dobrotnik prebivalstva in zlasti revežev.

Prav danes je minulo leto dni — partizanski razbojniki so ga odpeljali 21. julija — ko so ga po strašnem mučenju ubili. Dolga pot njegovega mašništva, saj je bil posvečen že leta 1919, se je po 12 letih župnikovanja tako nenadno končala na Gorjancih, ki jih je tako vzljubil. Največja žrtev, ki jo more pastir dati za svoje ovce, ni bila zastonj. Naj počiva v miru!

*

— **Maša zadušnica za g. Ivanom Raztresenom,** rajnim župnikom na Suhorju pri Metliki bo v sredo, 21. julija, v stolnici, ob sedmih zjutraj, pri oltarju sv. Rešnjega Telesa.

— **Na klasični gimnaziji bodo sprejemni izpiti** za prvi razred srednjih šol dne 23. in 24. julija, v novem uršul. gimnazijskem poslopju v Šubičevi ulici št. 1. Učenci naj se zbero ondi oba dneva ob 8 in prineso potrebno orodje za pisanje in risanje, papir dobe v šoli. Izpiti bodo trajali oba dneva do 6 (18). Oni, ki se vozijo, bodo pa prej na vrsti, da se bodo lahko pravočasno vrnili. Kdor še ni poslal ali oddal spričevala 4. razreda ljudske šole, ga mora prinesti s seboj k izpitu. — Ravnateljstvo.

— **Sprejemni izpiti na I. drž. ženski realni gimnaziji v Ljubljani** bodo v dneh 27. do 29. julija t. l. Vse priglašenke naj pridejo 27. t. m. do tri četrt na osem zjutraj na dvorišče Lichtenturnovega zavoda, kjer bodo zvedele podrobni spored izpita. Izpričevala o dovršenem četrtem razredu ljudske šole je pa treba takoj poslati ali prinesti v ravnateljevo pisarno. K izpitu naj vzamejo učenke s seboj le pisalno orodje, potrebni papir dobijo v šoli. — Ravnateljstvo.

— **Državna dvorazredna trgovska šola v Ljubljani.** Učenci in učenke, ki žele v šolskem letu 1943-44 vstopiti v I. ali II. razred kot novinci ali ponavljalci, se morajo zglasiti pri ravnat. v teku tekom meseca avgusta. Ravnateljstvo sprejema prijave vsak delavnik med 9 in 11. Prijaviti se je treba v spremstvu staršev ali skrbnikov in predložiti prijavo, ki jo dobe pri šolskem slugu, in vse drugo, kakor je objavljeno na razglasni deski. — V I. razred se sprejemajo tisti, ki so napravili završni izpit na meščanski šoli ali nižji tečajni izpit na gimnaziji po dovršenem IV. razredu. Vprašanje, če se bodo sprejemali tudi tisti, ki so opravili nižji tečajni izpit po dovršenem III. gim. razredu, bo rešila šolska oblast in bo rešitev objavljena v dnevnem časopisju. — V II. razred se sprejemajo tisti, ki so dovršili I. razred dvorazredne trgovske šole.

— **Opozarjamo železniške upokojence,** da se v zadevi izmenjave dosedanjih železniških legitimacij za nove nemudoma zglase pri šefih pristojnih postaj, kjer dobe tozadevna navodila. — Direkcija državnih železnic Ljubljana.

— **Vročina pritiska.** Vse pred dnevi objavljene vremenske napovedi se niso v tem zmotile, ko so naglasile nastop in vdor vročega vala. Vročina pritiska, saj se kmalu pričenja doba pasjih dni. V ponedeljek je bil zelo vroč dan, ki je začasno posekal vse dneve vročih rekordov. Bilo je v mestu na univerzi doseženo najvišje stanje termometra, maksimum 30.4° C, v Trnovem celo 30.5° C. Bilo je zelo soparno in mnogi so pričakovali nevihte. Vse se je pa nekam zavleklo in bili smo obvarovani pred nevihto in točo. V torej zjutraj je bil temperaturni minimum nekoliko nižji od ponedeljkovega. Na univerzi je bilo v torek zjutraj 14.8° C, ko je bilo v ponedeljek zjutraj 19° C. Trnovska vremenska opazovalnica je v torek zjutraj zaznamovala 12.6° C. Barometer se je od ponedeljka do torka nekoliko opomogel in je dosegel stanje 758.7 mm. V torek zjutraj zelo soparno, na Barju brez megle, jasno.

— **Tudi blondinke,** ki težko porjave na soncu, potrjujejo, da jih sonce pri uporabi Tschamba Fii-ja ni opeklo, pač pa so dobile lepo, gladko rjavo polt. — Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in parfumerijah.

— **Blagim srcem!** Ljubljančan Peter Košir, onemogel, za nobeno delo sposoben, ker so mu noge živčno čisto odpovedale. Ker nima nobenih sredstev, da bi si nabavil voziček na ročni pogon, prosi dobra srca za pomoč. Prispevke sprejema uprava našega lista.

NOVO!
Posebnost v slovenski religiozni literaturi
JEZUS KRISTUS
Po evangelijih priredil
dr. A. SNOJ
286 strani
Kratko, a popolno življenje Kristusovo, sestavljeno po besedah vseh 4 evangelistov. Priročna žepna oblika.
Cena navadni izdaji broš. L 12·—, vezano v platno L 24·—. Izdaja na boljšem papirju vezano v pegamoid z barv. obrezo L 27·—, z zlato obrezo L 37·—, imitacija usnja z zlato obrezo L 42·—
LJUDSKA KNJIGARNA
V LJUBLJANI, PRED ŠKOFIJO 5
Miklošičeva cesta 5 - Podružnica v Novem mestu

Iz dela in življenja - od tu in tam

Z Gorenjskega

Gibanje prebivalstva. V prvem polletju letošnjega leta se je rodilo v mestu Kamniku 64 otrok, smrtnih slučajev je bilo 35, porok pa 112. Na Jesenicah se je v tem času rodilo 165 otrok, umrlo pa je 71 ljudi. Porok je bilo 57.

Umrla je za posledicami poroda Kristina Fürreder, žena radovljiškega župana. Pokopali so jo ob veliki udeležbi ljudstva na pokopališču v Kranjski gori.

Pevska skupina dunajskih deklet je obiskala pretekle dni Gorenjsko. Priredile so pevske večere v Tržiču, v bolnišnici na Golniku, v Kranju in na Jesenicah.

Tričlanska družina utonila. Vsled hudih nalivov je močno narasla Radovna v Vintgarju. Te dni je napravila izlet v Vintgar tričlanska družina z Bleda, ki je vsa utonila v deroči vodi. Ženo je voda že naplavila, moža in hčere pa še niso našli.

S Spodnjega Štajerskega

Žetev smrti. V Mariboru sta umrla 71-letni obratovodja v pokoju Ivan Krajger in 77-letna zasebnica Marija Flehner. V Krški vasi pri Brežicah je umrl znani trgovec in posestnik Hugon Rudman, ki je bil po zasedbi tudi župan v Krški vasi in krajevni vodja delavsko političnega urada. V Žalcu so pokopali Jerico Perc, ženo posetnika Jožefa Perca. Bila je stara 52 let. Poleg moža žaluje za njo pet sinov, ki so vsi pri vojakih. — V Ponikvi so umrli Franc Senica, Peter Otorepec in Ida Spolenak.

Strela. V Studencih pri Poljčanah je udarila strela v gospodarsko poslopje posestnika Andrineka, ki mu je poleg gospodarskih poslopij zgorel tudi hlev. Enaka usoda je doletela tudi posestnika Šibola. Tudi njemu so zgorela vsa gospodarska poslopja in hlevi.

Mariborsko mestno gledališče je te dni gostovalo v Rušah z igro »Vas pri Odesi«.

Iz Hrvaške

Sprejem pri Poglavniku. Poglavnik NDH je te dni sprejel voditeljice ženskih ustaških organizacij iz vseh okrajev NDH, ki so bile zbrane v Zagrebu na posebnem desetdnevnem tečaju. Poglavnik jim je govoril o nalogah ustaštva ter je poudarjal, da bo ta pokret znal in umel tudi braniti svobodo, katero je priboril hrvaškemu narodu.

Tobačna žetev v NDH. V ljubuškem okraju so že pričeli pobirati zgodnje vrste tobaka. Pridelek tega tobaka je dober. Dobro kažejo tudi ostale vrste tobačnih nasadov.

Delavske kuhinje v Sarajevu. Sarajevske delavske kuhinje so v zadnjem času praznovale dveletnico, odkar so pričele obratovati in dajati delavskim slojem dobro in poceni hrano. Obisk v teh kuhinjah je sedaj zelo velik ter se v njih dnevno hrani okoli 4000 delavcev in delavk.

Zagrebška občina stopa na prste brezvestnim pekom. V Zagrebu so se v zadnjem času množile pritožbe proti pekom zaradi slabega kruha, ki ga je moralo kupovati in uživati meščanstvo. Tržni odsek zagrebške občine je sedaj pozval vse pekovske mojstre ter jim naročil, da morajo peči dober in okusen kruh, ker zato dobivajo tudi dobro in nepokvarjeno moko. Proti vsem pekom, ki se tega naročila ne bi držali, bo občina najstrože nastopila.

Iz Srbije

Radijska oddaja za delovne obveznike v Boru. Beograjska radiopostaja je te dni oddajala poseben program, sestavljen za delovne obveznike v rudniku Bor. Program je bil zelo pestro izbran ter je obsegal glasbo za razne srbske narodne plese, pevske točke, recitacije in gledališke nastope članov beograjskega gledališča ter moderno glasbo. Govornik beograjske radijske postaje je ob zaključku oddaje svojim poslušalcem v Boru tudi sporočil novico, da je radijska postaja določila 100.000 dinarjev za nakup knjig in časopisov za članstvo delovne službe v Boru.

Literarne nagrade »Srbskega Naroda«. Pred dobrim mesecem je srbski tednik »Srbski narod« razpisal literarne nagrade za najboljše pesmi, povesti, drame in romane. S 1. junijem je bil končan natečaj za najboljše pesmi, medtem, ko so roki za ostala literarna dela daljši. Komisija je soglasno ugotovila, da je najboljša predložena pesem »Pesma za Srbiju«, katero je spesnil Veselin **Filipovič.** Drugo nagrado je dobil znani srbski lirik Branko Djukič za pesem »Mlinovi«, tretjo pa Veljko **Sušič** za pesem »Molitva Kristu«. Prva nagrada je znašala 7, druga 4 in tretja dva tisoč dinarjev.

Drobna ljubljanska kronika

Redovni jubilej

V zavetišču sv. Jožefa v Ljubljani je še ena usmiljenka, ki je na dan sv. Vincencija Pavelskega, 19. t. m. proslavila 50-letnico svojega redovnega življenja, to je sedanja namestnica s. prednice **s. Andreja Kremžar.** Sestra Andreja je doma iz Brezovice pri Ljubljani iz znane ugledne rodbine Kremžarjeve.

Dolga leta je bila prednica usmiljenk v bolnišnici v Brežicah. Prav je, da bodo o jubileju obveščeni sorodniki in znanci družine ter premnogi bolniki. Saj je s. Andreja zaradi svojega izredno koristnega dela splošno znana zlasti v širnem lepem Posavju. Kar legendarna je tam. Dičijo jo tri lepe lastnosti: nenavadno je sposobna, neumorno delavna ter skromna. Kar preveč skromna! Kolikim je s hitro pomočjo rešila življenje, a v gospodarstvu je omogočila dober napredek. Zelo mnogo je ljudi, ki ji bodo trajno hvaležni. Zato jih bo gotovo veselil zlati jubilej imenovane sestre. Bog živi slavljenko še mnogo let.

*

Ze onemogle in stare Ljubljančane v mestnem zavetišču v Japljevi ulici je rodbina Kham podarila 200 lir namesto venca na krsto ge. Terezije Gjud. Mestno županstvo izreka dobrotnikom najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih. Počastite rajne z dobrimi deli!

Rimska cesta — zaprta. Zaradi utrditve vozišča bo Rimska cesta od Napoleonovega trga do Gradišča kakih 10 do 14 dni zaprta za ves vozni promet.

Poletni tečaji nemškega jezika v lektoratu Nemške akademije v Ljubljani. Nemška akademija, lektorat v Ljubljani priredi v mesecih avgust in september tečaje nemškega jezika in sicer en srednji in en višji, oziroma tečaj za konverzacijo, če se prijavi najmanj 6 udeležnikov za vsak tečaj. Lekcije — po eno uro — bodo dvakrat tedensko in bo določen urnik v soglasju z udeleženci. Pristojbine so: vpisnina — za nove udeležence 25 lir, za obisk dvomesečnega tečaja pa 50 lir. Informacije se dobijo v tajništvu lektorata v Beethovnovi ul. 14-I. od 26. do 31. julija, dnevno od 10 do 12 in od 16 do 18.

Nova žrtev kopanja v Ljubljanici. Vroče sonce je zvabilo v ponedeljek izredno mnogo Ljubljančanov na kopanje v Ljubljanici in Gradaščici. Med njimi je bil tudi 22-letni sin železničarja iz Medvedove ulice št. 36 **Ludovik Ilija,** po rodu z Jesenic. Bil je v pijateljski družbi, ki ga je prav zaradi njegove živahnosti in ljubeznivosti bila zelo vesela. Ko je bil nekaj časa v vodi, je nadoma izginil pod vodo. Fantje so mu takoj priskočili na pomoč in ga hoteli rešiti, voda pa ga je skrila in mu vzela življenje, preden so tovariši sploh mogli priti do njega. Že okrog dveh popoldne so začeli ljubljanski reševalci iskati Ludovikovo truplo, pa so ga našli šele v torek zjutraj. Truplo so po ogledu odpeljali na Žale. Dobrim staršem in drugim svojcem izrekamo ob bridki izgubi dragega sina naše globoko sožalje.

Gledališče

Drama je zaključila svojo letošnjo sezono v torek, 20. t. m.

Opera.

Sreda, 21. julija ob 19.: **»Tiha voda«.** Red Sreda.

Četrtek, 22. julija ob 19: **»Madame Butterfly«.** Red Četrtek.

Petek, 23. julija: Zaprto.

Abonente reda Sreda obveščamo, da bodo imeli drevi namesto najavljene opere »Mrtve oči« za svoj red **opereto »Tiha voda«,** ker je izvedba D'Albertove opere zaradi obolelosti dirigenta S. Hubada v sredo neizvedljiva. Zasedba »Tihe vode«, operete v treh dejanjih, ki se godijo v florentinskem predmestju v polpretekli dobi, je sledeča: Ulika, kočijaž — Zupan, Roza, njegova žena — Poličeva, Anita in Ida, njuni hčeri — Mlejnikova in Stritarjeva, Cecchino, mizar — Kristančič, Stinchi, konjski hlapec — M. Sancin; Alfred, eleganten mladenič — B. Sancin; Hasdrubal, advokat — Anžlovar, Brigatti, reporter — Rus. Dirigent: R. Simoniti, režiser in koreograf: inž. P. Golovin.

Gostovanje Zlate Gjungjenčeve, članice beograjske Opere. Dolgoletna primadona naše Opere bo gostovala kot **»Madame Butterfly«** v četrtek, 22. t. m. za red Četrtek, v sredo, 28. t. m. za red Sreda in v soboto, 31. t. m. za red A. Razen tega bo pela v nedeljo, 25. t. m. izven abonmaja **Verdijevo »Traviato«.** Opozarjamo na gostovanja te odlične pevke predvsem tiste gledališke obiskovalce, ki jo želijo slišati, da si pravočasno zagotovijo vstopnice, kajti **31. t. m. bo zaključna predstava operne sezone.**

Naznanila

RADIO. Sreda, 21. julija. 7.30 Pesmi in napevi — 8. Napoved časa, poročila v italijanščini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Operna glasba — 13 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 13.10 Poročilo Vrhovnega poveljstva oboroženih sil v slovenščini — 13.12 Klasični orkester vodi dirigent Manno — 14 Poročila v italijanščini — 14.10 Simfonična glasba — 14.20 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 14.40 Koncert šramla Ljubljana — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.35 Koncert pianistke Giovanne Busatta — 19 »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 20.20 Pripombe k dogodkom — 20.30 Radio za družino — 21.15 Orkester pesmi vodi dirigent Angelini — 21.40 Klasični orkester vodi dirigent Manno — 22 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 22.30 Valčki in mazurke — 22.45 Poročila v italijanščini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Bleiweisova c. 6, mr. Hočevar, Celovška c. 62 in mr. Gartus, Moste, Zaloška c. 47.

Poizvedovanja

Naočnike, črno obrobljene, sem našla v torek zjutraj na Novem trgu. Dobe se v upravi »Slovenca«.

Za šop ključev izgubljen od Streliške ulice do Karlovškega mostu dobi najditelj lepo nagrado pri upravi »Slovenca«.

Najbolj izvirna in najbolj zanimiva knjiga letošnjega leta je
QUO VADIS
ROMAN V SLIKAH
ki bo izšel v začetku avgusta.
Oblika: četrt strani »Slovenca«
Velikost: 216 strani s 420 slikami na dobrem papirju.
Cena:
Mehko v karton vezana 32 lir
Trdo v polplatno vezana 45 lir
Trdo v celo platno vezana na najboljšem papirju . . . . . 85 lir
(Samo nekaj izvodov)
Čas za prednaročbo (zadostuje dopisnica): do 5. avgusta.
Naročila sprejema: Uredništvo »SLOVENSKEGA DOMA«

Dolina molka

J. Oliver Curwood 37

Pogledal je okrog sebe kakor pes, ki išče sledov. Ob vseh štirih oknih so visele vrvi za zavese, ob zidu je bilo mnogo orožja, na nadzornikovi pisalni mizi je stal težak obtežilnik za papir v obliki kamenitega tomahawka (indijanske bojne sekire) in pod mrtvečevo roko je ležal njegov samokres. Storilec je imel torej na razpolago toliko predmetov, ki bi se jih mogel poslužiti brez izgube časa; zakaj je vendar uporabil tako nenavaden predmet — kito ženskih las?

Še drug predmet je pritegnil nase Kentovo pozornost: vezalka za visoke, do kolen segajoče čevlje, dolga poldrug meter in iz jelenjega usnja. Poiskal je še drugo vezalko; ležala je blizu kraja, kjer je bila stala Marette. Zopet si je postavil vprašanje, na katero si ni mogel dati odgovora: zakaj je morilec zadavil nadzornika z ženskimi lasmi, namesto da bi uporabil vezalko ali vrv za zavese?

Stopil je k oknom in ugotovil, da so zaprta. Nato se je poslednjič sklonil h eKdstyju. Vedel je, da je nadzornik v zadnjih trenutkih svojega življenja moral prestati mučno in počasno smrtno borbo, kar je zlahka mogel prebrati z izmučenega in spačenega obraza. Nadzornik je bil močan človek in bi se vendar moral boriti — četudi deloma onemogljen — za svoje življenje, toda sili, ki je bila močnejša od njegovih moči, se ni mogel upirati. Morilec je držal Kedstyjevo glavo tako, da mu je mogel odvzeti življenje s počasnim davljenjem z ženskimi lasmi. Kenta, ki je počasi razčlenjeva' potek zločina po vseh znakih, je navdalo nepopisno veselje: nemogoče je bilo, da bi mogla nadzornika zadaviti moč majhnih Marettinih rok! Moč, ki je še večja kot njegova — Kentova — je morala obvladati nadzornika in mu počasi uničevati življenje!

Počasi je odšel iz sobe in tiho zaprl vrata. Ko je prišel do glavnih vrat, ki so bila samo zaprta, ne pa tudi zaklenjena, se je hipoma ustavil. Prevzela ga je nova misel in navdala ga je večja groza kot ob odkritju Kedstyjevega trupla. Marette! Kakšne bodo posledice odkritja nadzornikovega trupla! Stisnil je pesti: danes je svet proti njemu, jutri bo tudi proti njej, kajti on — Kent — že prej ni mogel verjeti v Marettino krivdo in dokazi so potrdili njegovo mnenje, toda kdo bo verjel njemu, ki je sam morilec pred očmi Pravice!

Kljub temu je začutil v sebi novo moč. Pred nekaj urami je bil jetnik, tik pred obsodbo in brez upanja. V tej uri strašnega obupa pa je prišla Marette, se zanj borila in zmagala, ne da bi pomislila na ceno svoje zmage, ne da bi se bala nevarnosti poraza: enostavno je prišla in storila, kar je mislila, ker je vanj zaupala. Sedaj pa je bila v svoji sobi in vzdihovala: plačevala je ceno za svobodo, ki mu jo je izvojevala. Kent je bil prepričan, da se je moralo tako zgoditi; drzni čin, ki je njemu prinesel svobodo, je pospešil krizo in rezultat je bil — Kedstyjeva nasilna smrt.

Prišel je do stopnic in začel tiho stopati navzgor. Najrajši bi začel glasno klicati Marettino ime, toda zadržal je svoja čustva. Prišel je do vrat dekličine sobe in jih odprl.

Ležala je v postelji zvita v klobčič, glavo in ramena so ji pokrivali razpleteni lasje. Prvi trenutek se je Kent močno ustrašil, ker se mu je zdelo, da dekle ne diha več. Pokleknil je ob postelji, iztegnil roke ter se je dotaknil.

»Marette, Marette!«

Začutil je, da se je vitko telo zdrznilo. Sklonil je glavo do njenih dišečih in še od dežja vlažnih las ter jo močneje prižel k sebi. Deklica je tiho kriknila.

»Marette!«

Nič drugega ni znal reči in nič drugega ne bi mogel reči ta trenutek, ko je začutil, da njegovo srce bije za to deklico. Nato je začutil rahel pritisk njenih rok ter zagledal bledi obraz in široko odprte oči, prav blizu svojih oči. Izvila se mu je iz rok ter se primaknila k steni še vedno zvita v klobčič kot majhen otrok. Njene oči so ga tako nepremično gledale, da se je kar zbal. Ni bilo solz v teh lepih očeh, toda njen obraz je bil smrtno bled kakor malo prej, ko jo je našel doli v tisti strašni sobi. Kent je kmalu razumel izraz v njenih velikih očeh: v njih se je zrcalilo neverovanje, ki pa je polagoma izginjalo in se umikalo presenečenju. Razumel ga; Marette ni pričakovala, da bo Kent tako ravnal. Gotovo je mislila, da bo izginil v noč in se ni nadejala, da bo prišel k njej, ampak da bo pobegnil od nje kakor od prekletega človeka... Hotela je izpregovoriti, toda ni se ji posrečilo.

Kent je še vedno klečal ob postelji. Gledal jo je s takšno ljubeznijo, s takšno skrbjo in samozatajevanjem, dokler se tudi ona ni navzela njegove moči in samozavesti. Bledica je počasi izginjala in na licih se je pokazala rahla rdečica, ustnice so se ji napol odprle in začela je hitreje dihati.

»Mislila sem... mislila sem, da ste odšli« — je rekla.

»Brez vas ne pojdem. Prišel sem, da vas odvedem s seboj.«

Potegnil je iz žepa uro: bila je druga ura po polnoči. Pokazal je uro Maretti.

»Če se nevihta poleže, se bo začelo čez tri ure že svitati. V kolikem času boste mogli biti popolnoma nared, Marette?«

Potrudil se je, da bi mu glas ne trepetal in Marette je to opazila. Vstala je s postelje in stopila k njemu, držeč se z roko za vrat.

SPORT

Športni drobiž

Mariborski železničarji so imeli preteklo nedeljo v gosteh nogometno moštvo Rapid-Oberlaa z Dunaja. Okrog 600 gledalcev je prisostvovalo tekmi, ki so jo dobili domačini s 4 : 2. Poročila omenjajo, da je bil med strelci najuspešnejši Čater. Po gostovanju v Mariboru so prispeli Dunajčani v Celje, kjer so zmagali z 2 : 4.

V Breslavi se je vršilo nemško državno prvenstvo v cestnih dirkah. Progo so določili po mestnih ulicah in so jo morali dirkalci prevoziti 80krat, kar je znašalo v vsem 85 km. Naslov državnega prvaka za l. 1943. si je priboril Berlinčan Harry Saager s časom 2 uri 7:11 min. Dirkam je prisostvovalo okrog 50.000 gledalcev.

O Rapidu iz Maribora beremo, da je gostoval v Celovcu proti združeni enajstorici tamošnjega KAC in Rapida. Precej časa je bila tekma odprta, nazadnje pa so zmagali Celovčani s 5 : 4 (2 : 2).

Ravnatelj mednarodnega olimpijskega instituta dr. Carl Diem je izdal novo književno delo pod naslovom »Olimpijski plamen« (1673 strani). Dejansko gre za njegova zbrana dela, v katerih obravnava razvoj športa in telesne vzgoje od časov, ko se je moralo novo gibanje boriti za priznanje, pa do najnovejše dobe, ko podeljujejo na univerzah stolice za telesno vzgojo.

O hrvatskih plavalcih smo dobili poročilo, da so nastopili v Zagrebu pred 1000 gledalci. Ob tej priliki sta padla tudi dva nova hrvatska rekorda; prvega je postavil Miloslavič na 1000 m prosto (14:07.8 min.), drugega pa Kortesova na 200 m prsno (3:22 min.). Vneta borba se je razvila na 100 m prosto med Miloslavičem in Štakulo. Miloslavič je postavil izvrsten čas 1:00.2 min., Lovro Štakula pa je proti koncu precej zaostal in prispel na cilj v 1:02.8 min. Potem je bila waterpolo tekma, pri kateri so premagali Zagrebčani Primorce s 7:1. Sodil je inž. Bleiweis.

Zamorec je res ni opazil, odšel je zopet v svojo klet, misleč, da se mu je le zazdelo, da je slišal krik. Marjetica ga je gledala izza drevesa. Ko ga ni bilo več opaziti, je v trenutku pozabila vse dobre sklepe. Zgrabila je kačo, ki je sikala od muk, in se splazila v grad!

Kmalu se je Marjetica neopažena približala po zadnjih stopnjicah princeskini spalnici.

TEL. **KINO SLOGA** 27-50

Mnogo zabavno napetih prizorov v filmu

»Vražje dekle«

V glavni vlogi živahna Lili Murati in nepozabljeni Antal Pager

Predstave ob delavnikih razen srede: ob 14, 16, 18 in 20. Ob sredah samo ob: 14, 16 in 18.

TEL. **KINO MATICA** 22-41

HEINRICH GEORGE, Heidemarie Hatheyer in Will Quadflieg v odlični drami iz igralskega življenja

»Velika senca«

Moderna vsebina, globoko in doživeto dejanje

PREDSTAVE ob 16, 18.30 in ob 20.30. uri!

TEL. **KINO UNION** 22-21

Kako čudovita so pota ljubezni — nam prikazuje napet in zanimiv film

»Na Antilih«

Olga Čehova in Karl Ludwig Diehl!

PREDSTAVE ob 16.30, 18.30 in ob 20.30!

Nepremičnine naprodaj:

Zemljišče (gramozni teren) za industrijo znotraj bloka, v izmeri 5.000 m², 10.000 m² in 15.000 m².

Zemljišče v bližini glavne carinarnice v izmeri 20.000 m².

Parcele: à 55, 70, 80, 100, 200, 300 in 500 L za 1 m² v raznih delih mesta.

Hiše: dvonastropne nove, enonadstropne, pritlične in visokopritlične.

Realitetna pisarna ZAJEC ANDREJ, Tavčarjeva ulica št. 10 — telefon 34-86

Skrivnostni klici iz vsemirja

Domnevajo, da so to znaki, ki jih daje nekdo z Rimske ceste na nebu

Že nekaj časa se dogaja, da nemške radijske postaje tu pa tam kdaj vjamejo skrivnostne radijske znake, o katerih nemški tehniki — in med njimi prof. Gerusback, ki velja za enega največjih strokovnjakov na polju radijske tehnike — trdijo, da prihajajo od nekje iz vsemirja, iz medzvezdnega prostora. Omenjeni nemški učenjak sicer ničesar ne pove o izvoru teh skrivnostnih radijskih znakov, vendar pa je mnenja, da ti zagonetni signali prihajajo vsi iz tistega svetlega dela vsemirja, ki so mu bili zvezdoslovci dali ime »Rimska cesta«.

Odkar sta prof. Gerusback in pozneje tudi ravnatelj radijske postaje v Bratislavi, fizik Sternberg, sporočila to nenavadno in sila presenetljivo novico, ju tako rekoč kar zasipajo s pismi in najraznovrstnejšimi vprašanji. Toda niti ta dva učenjaka niti kdor koli drugi doslej še ni mogel povedati vsaj malo zanesljivo, če res živi v vesolistvu kdo, ki bi rad na razdaljo več sto svetlobnih let s posebnimi radijskimi znaki poklical človeka na zemlji in upostavil med seboj in njim stalno brezžično zvezo.

Omenjena tehnična strokovnjaka sta doslej povedala ali pa mogla povedati le, da sta vjela radio-električne tresljaje, ki brez dvoma prihajajo od nekje iz vsemirja in ki imajo valovno dolžino 14.6. Ti valovi naj bi se bili po njunih trditvah redno ponavljali ves teden, po svoji moči oziroma jasnosti pa da se ti zelo malo razlikujejo. Tem neznatnim razlikam so po vsej verjetnosti krivi različni pogoji v zemeljskem ozračju. Še več! »Skrivnostni znaki iz vsemirja« imajo vse svojstvene značilnosti valov, ki jih oddajajo radiofonske postaje na naši zemlji.

Namigavajo torej na to, da tudi še kje drugod v svetovnem prostoru živi najmanj tako razumno bitje, kakor je človek, da je njegov tehnični napredek tudi zelo na višku in da si je bil njegov iznajdljivi um zamislil vsaj nekaj podobnega, kakor je radio pri našem človeku na zemlji. Neizpodbitnih dokazov, da bi še kje na kakšni drugi zvezdi živeli ljudje, seveda še ni in je to za nas še vedno vsaj tako velika skrivnost kakor ona čudna znamenja, ki so jih zadnjič »od nekje iz vsemirja« vjele nekatere nemške radijske postaje.

Spori med velikimi in malimi »zavezniki«

Buenos Aires, 12. julija, s. Živahna nasprotja so se znova pojavila v odnošajih med velikimi in malimi narodi v taboru »zaveznikov« glede načrtov za povojno obnovo, ki so jih izključno zase prihranili Amerikanci, Angleži, Rusi in Kitajci. Predstavniki begunskih vlad malih narodov, ki so jezni, ker jih veliki zavezniki po svojih načrtih niti niso obvestili, so sedaj začeli pošiljati proteste. Kot prvi so nastopili predstavniki holandske, norveške in belgijske vlade. Zanimivo pa je, kakor poroča »New York Times«, da je vložila svoj protest tudi Kanada, ki je izrabila to priložnost in vnovič pokazala svojo željo, da bi se popolnoma osamosvojila od Anglije.

USA do konca vojne ne bodo priznale nobene francoske vlade

Buenos Aires, 12. julija, s. Iz Washingtona poročajo, da je predsednik Roosewelt izjavil, da Združene države ne bodo priznale nobene francoske vlade, dokler bo trajala vojna. Predsednikova izjava se zdi zelo značilna, ako se spomnimo naporov generala De Gaullea, da bi si z vsemi sredstvi zagotovil vodstvo francoske vlade v času, ko se v Washingtonu mudi general Giraud.

Nenadno se je odselila k svojemu Stvarniku preblaga gospa

Bogomila Šušteršič

vdova po zadnjem glavarju bivše vojvodine Kranjske ter odvetniku

Nje trupla počiva začasno pri Sv. Križu v kapelici sv. Nikolaja.

Čas pogreba bo določen in objavljen, ko prispejo semkaj njeni najbližnji sorodniki, ki bivajo v inozemstvu.

Ljubljana, dne 19. julija 1943.

Rodbina dr. Peganova

Domačija v cvetju

Tomaž Poklukar

05

Ko sta prispela proti večeru na senožeti, se je Matevž, prežeč na Zmaju, spet poganjal čez grmičevje, Majda pa je ponovno preizkušala svoje znanje v diru.

Veselo popoldne je bilo za njo najbrž prenaporno. Tega se je zavedla šele nekaj dni pozneje, ko je začutila bolečine v križu. Zbolela je in izgubila tako ljubljeni sad pričakovanja. Izguba je bila tem težja, ker si je očitala, da je bila lahkomiselna, ko ni opustila ježe že onega dne, odkar je vedela, kako je z njo.

Pozneje je iskala pomoči pri zdravniku, zarja upanja pa se še vedno ni vrnila.

Kmetija je v razcvitu, zdaj bi bilo kruha za trop otrok, toda pri hiši ni bilo niti enega.

Ah, kako sta si želela stara Andraževa, da bi lahko poganjala zibelko, zdaj ko sta opešala za drugo delo. In sin, ves drugačen bi bil, če bi mu podarila vsaj deklico, če že ne fantka. Saj je ves nor na otroke! Viničarjeve vabi sem na počitnice in jih oblači kakor da bi bili njegovi.

Da, če bi vzel Katarino, bi bilo drugače...

Poročila se je z žagarjem Tinetom in mu že v prvem letu povila sinčka. Matevž mu je za botra. Ali bo vedno samo za botra? Ah, saj revica Majda ni kriva! Vsa je obupana in nima več tistega zanimanja za domačijo, ki ga je kazala spočetka.

Kadar je bil oče Andraž v cerkvi, ni molil več za rajnega Cirila. Le tu pa tam se ga je še spomnil, za njegov rojstni dan in dan smrti, pa za god in vše svete. Zdaj mu je prihajala od srca vsak večer in vsako nedeljo ena sama prošnja: Gospod, milostno se ozri na domačijo Andraževih in podari sinu, če že ne fantka, pa vsaj punčko. Stori mu to veselje, vreden ga je, meni, staremu Andražu pa boš odvalil težak kamen od srca...

Majda je dolgo mrla v strahu, da se je bo Matevž naveličal, zakaj sama je čutila, da se je prikradla v njun zakon neka praznota. Vendar mu ne bi mogla ničesar očitati. Iz mesta ji je prinašal novih knjig, rad ji je kupoval tudi obleke, kdaj pa kdaj pa jo je povabil v druščino, da so odšli na lov, v Limbuš, ali pa so posedali doma pri taroku.

Mož res ni več kazal nekdanje vroče ljubezni, bil pa je dober z njo in ni nikoli pozabil na to, da jo je vzel iz hiše, v kateri je vladalo blagostanje.

Tega pa ni mogel prikriti, da je postajal zagrenjen. Ko je opazil spremembo na sebi, se je prestrašil. Boril se je proti lastni malodušnosti, njegov smeh pa je le izgubil nekdanjo prešernost.

Kako tudi ne? Da se je odrekel razumniškemu poklicu, je pomenilo zanj žrtev, ki jo je sprejel zaradi domačije in zaradi rodu.

Poln upanja je stopil v zakon z dekletom, ki ga je vzljubil v mestu. Tedaj so mu bili dani vsi pogoji za srečo: zemeljska krajina, v kateri je pognal korenine in po rodu izbrana žena, s katero je hodil v dvoje. Ves se je posvetil ženi in zemlji in je čakal na veliko stvar, ki bi se naj zgodila že v prvem letu: da bi zagledal otroka, po svoji ali po njeni podobi. Samo v tem je še pričakoval lastne sreče.

Tu se je nekaj ustavilo in hoja v dvoje je postajala enolična, kakor da bi hodila po zimskih gorah brez sonca.

Tudi Majda se je v teku let spremenila. Skrbela je sicer za domačijo, tuda njena duša ji je ostala tuja. Vedno bolj pogosto je začela zahajati v šentlovrenško družbo. Nekoč, ko je odpotovala v mesto, si je celo ustnice pordečila, čeprav je vedela, da to možu ni všeč. Tudi ona čuti praznoto in si skoraj prepogosto želi, da bi prihajali prijatelji v hišo.

Nekoč je dejala Matevžu, naj bi malo več gledal na svojo zunanjost in naj bi vsaj kdaj pa kdaj namignil Janezu, da rad vidi, če pride na obisk.

»Saj je dovolj, da je skoraj vsako nedeljo pri nas!« jo je takrat zavrnil.

Ampak Janeza ni bilo treba vabiti: bil je človek trde kože in je sam rad prihajal. Tu pa tam sta šla z Majdo na sprehod, včasih pa je bila tudi Tičarjeva zraven. Ta dva sta pomenila Majdi ožjo družbo, poleg Matevža seveda.

Kaj je čutila do Janeza? Vsekakor veliko več kakor v dekliških letih, ko se ga je otresala, kadar je hotel govoriti z njo. Zdaj mu je marsikaj naravnost povedala, da je vesela, če pride. Košček mestnega sveta ji je pomenil, skorajda več kakor spomin na dekliška leta, katera je preživela v belem mestu pod gradom.

Stari Andraž je opazil, da je bila malo preveč pozorna do njega, kadar je prišel. Nekam veliko sta se pogovarjala. Prišlo mu je na misel, da bi govoril z Matevžem: če že ne zaradi drugega, pa vsaj zato, da ne bi ljudje trobezljali neumnosti.

Ampak o teh stvareh ni govoril z nikomer, in tudi s svojo ženo ne. Je pa zato tem več premišljeval o zadevi, ki ga je začela skrbeti. V srcu je bil užaljen, zakaj njegov ljubi sin res ne zasluži, da bi imela njegova žena poleg zakonskega moža še katerega drugega prijatelja.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: Inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič